

Limburgse kunstenaars als kasteelbewoner (V)

Ehrenstein werkte inspirerend op de schrijver Hans Berghuis

Een zijner romanfiguren, Grupello, leefde in dit oude kasteel

(Van onze reportage-redacteur)

Toen het gemeentebestuur van Kerkrade enige jaren geleden een prijsvraag uitschreef voor een oorspronkelijk prozawerk, waarin een Kerkraads onderwerp zou worden behandeld, lag de stof voor Hans Berghuis voor het grijpen. Vanuit een flatje was hij verhuisd naar de nog gaaf gebleven vleugel van het kasteel Ehrenstein, die door de dood van de vogelpastoor Nillissen was komen leeg te staan. Hij had zich in het driekamerflatje tevreden moeten stellen met een „schrijfhokje”, in dit oude kasteel kreeg hij de beschikking over een werkkamer, waarin de schoorsteen alleen reeds een oppervlakte besloeg, groter dan de wanden van twee kamers in zijn vroegere woning. In de kop van deze monumentale schoorsteenmantel was het wapen gebijld van een der vroegere bewoners van het kasteel, de familie Poeyck—de Grupello.

De schrijver Hans Berghuis voor een der monumentale schoorsteenmantels, waaraan kasteel Ehrenstein zo rijk is.

Na de schilders komt vandaag de dichter-schrijver-journalist Hans Berghuis aan de beurt om zijn ervaringen als kasteelbewoner kenbaar te maken. Berghuis bewoont sinds enkele jaren het kasteel Ehrenstein in Kerkrade. Hij heeft enkele dichtbundels uitgegeven („Zes minnaars” en „Stanza's voor haar”) en debuteerde in 1952 als romanschrijver met „Fleidoel voor een zondaar”, waarvoor hem de Mathias Kempprijs werd toegekend. In 1956 kreeg hij de literatuurprijs der gemeente Kerkrade voor zijn novelle: „Gabriel, mijn vader”, een werkje, dat zijn ontstaan te danken heeft aan de tegenwoordige woning van de schrijver. Gabriel is nl. de beeldhouwer ridder Gabriel de Grupello, die op kasteel Ehrenstein heeft gewoond.

Onlangs verscheen van Hans Berghuis de tweede roman: „Drie vrouwen”.

De Nieuwe Limburger

5 JAN. 1957

5 jan. 1957

Al mijmerend over dit illustere geslacht, dat in dit vertrek zo vele eeuwen geleden had gewoond, plaatste hij Aldegonda de Grupello achter zijn schrijfbureau en liet haar de herinneringen optekenen aan haar vader, de bekende beeldhouwer, Gabriël de Grupello.

Zo ontstond de novelle: „Gabriël, mijn vader”, waarin Berghuis het beeld oproept van Ehrenstein, zoals het in de 17de eeuw moet geweest zijn.

Herinneringen

„Het is juist om de vele herinneringen aan Aldegonda de Grupello, dat ik zo van dit huis ben gaan houden”, zegt Hans Berghuis. „Zij was gehuwd met Peter Caspar Poyck, heer van Ehrenstein, en haar vader moet verscheidene jaren op dit kasteel hebben gewoond. De barokke trap in de hal, — Grupello is zeer barok in zijn werk, — is waarschijnlijk nog door hem vervaardigd. Ook het wapen boven de schoorsteen in mijn werkkamer, dat in marmmer gebeiteld is, moet van Grupello afkomstig zijn. Al deze herinneringen aan de eerste bewoners van dit kasteel dwingen je om je te bezinnen op het verleden van deze mensen.

Hoe leefden zij? Hoe kwamen zij klaar met de vele praktische problemen van het dagelijkse leven in zulk een groot huis als dit? Ik voor mij geloof, dat de middeleeuwen door het gebrek aan comfort een heel wat minder romantische tijd zijn geweest dan wij zo graag denken”.

Geen comfort

„Het gebrek aan comfort hindert u dus wel in dit kasteel?”, vragen wij Berghuis.

Als een duivel uit een doosje — een typische karaktertrek van deze jonge, temperamentvolle auteur, — springt de aangesprokene op uit zijn stoel en begint door de ruimte van zijn werkkamer te lopen.

„Hoe komt u daarbij?” zegt hij. „Dit is een volkomen verkeerde conclusie uit mijn woorden. Wij moeten het verleden alleen niet al te romantisch gaan afschilderen. Nu ik hier woon, heb ik mij meer dan eens afgevraagd hoe de oorspronkelijke bewoners deze ruimten in de winter warm hebben gekregen. Natuurlijk waren in verscheidene zalen open haarden, doch wanneer je hier een paar meter vanaf zit, vernikkel je van de kou.

Zij hadden daarbij geen waterleiding en geen elektrisch licht, zoals het kasteel thans wel heeft. Doch zelfs indien dit niet het geval was, zou ik aan dit kasteel nog de voorkeur geven boven een moderne flat, die van alle gemakken is voorzien.

Ik heb het aan den lijve gevoeld en spreek daarom uit ervaring, wanneer ik zeg, dat ik in een moderne woning, gebouwd volgens de standaardmaten van hoogte en breedte, eenvoudig niet leven kan. Ik heb ruimte nodig en sfeer, vooral sfeer. Welnu, deze sfeer vind ik hier in overvloed”.

Vandalisme

De sfeer, waarop Hans Berghuis doelt, is het verleden, dat hij in dit kasteel aanwezig voelt. Hij heeft een grondige studie gemaakt van Ehrensteinen houdt van dit huis. Een diepe verontwaardiging klinkt dan ook door in zijn stem, wanneer hij spreekt over het vandalisme, waarvan dit kasteel in de vervolgen jaren het slachtoffer is geworden.

Oorspronkelijk was Ehrenstein een vierkante waterburcht, die dateert uit de zeventiende eeuw. Een eeuw later heeft de bekende stadsbouwmeester van Aken, Johann Couven, het verfraaid en het hierdoor gemaakt tot een der fraaiste kastelen van Zuid-Limburg.

De adellijke familie Poyck bleef in het bezit van het kasteel tot aan de Franse Revolutie, waarna een tijdperk aanbrak van verval. Erger nog dan de Franse Revolutie hebben er

echter de goede Franse Minderbroeders gewoed, die aansprakelijk zijn voor de foeilijke noordelijke vleugel, die gebouwd werd op de plek, waar de slotgracht heeft gelopen.

„Als ik heel veel geld had”, verzucht Berghuis, „liet ik dit stenen gevaarte afbreken en het kasteel herstellen in z'n oorspronkelijke staat”.

Tot deze ingrijpende restauratie zal het voorlopig wel niet komen, want dichters en schrijvers kunnen in Limburg wel een kasteel bewonen, omdat zij meer waarde hechten aan sfeer dan aan modern comfort, maar om het tot bouwheer van een kasteel te brengen, hiervoor is de oplage hunner boeken niet toereikend. Zelfs niet, wanneer zij daarnaast de journalistiek beoefenen!

Hans Berghuis

LD
20/9/1970

Voorlichter van provincie

Gem. Archief en Museum HEERLEN	
Ingekomen:	
Par.:	

MAASTRICHT, 20 sept. — Met ingang van 1 januari 1970 is benoemd tot hoofd van de afdeling voorlichting, bibliotheek en documentatie ter Provinciale griffie te Maastricht de heer J. W. A. (Hans) Berghuis, 45 jaar oud en woonachtig te Eindhoven. De heer Berghuis wordt de eerste provinciale voorlichtingsambtenaar in vaste dienst. Voor deze functie plaatste het provinciaal bestuur begin april van dit jaar een oproep.

HANS BERGHUIS
... tegemoetkomen ...

Hans Berghuis werd op 12 februari 1924 te Apeldoorn geboren. Vele jaren heeft hij in Limburg doorgebracht en daar een groot aantal journalistieke functies be-

kleed, onder andere bij het Limburgsch Dagblad, waar hij met reportagewerk was belast.

In 1957 zegde Hans Berghuis Limburg en Nederland vaarwel en vestigde zich met zijn gezin op het Spaanse eiland Ibiza, waar hij tot eind 1960 bleef. Uit die periode dateren tal van „copla's" (Spaanse volksgedichten), die onder zijn naam gebundeld werden uitgegeven.

Na zijn terugkeer in Nederland werkte de heer Berghuis enkele jaren bij de Voorlichtingsdienst van Staatsmijnen. In 1966 werd hij benoemd tot directeur van de kunststichting te Eindhoven, een centraal advies- en overlegorgaan voor het Eindhovens gemeentebestuur op het terrein van culturele aangelegenheden.

Romans

De nieuwe voorlichtingsambtenaar van de provincie Limburg heeft naast een journalistieke ook een literair „verleden". Van zijn hand verschenen onder meer vier romans: „Eerste pleidooi voor een zondaar", „Drie vrouwen", „Don Ramon en de eilanders" en „Niet naar de maan gaan". In 1953 verwierf hij als eerste met zijn roman „Eerste pleidooi voor een zondaar" de Matthias Kemprijns. Hem werd ook een hoorspelprijs van de KRO toegekend.

Openheid

De heer Berghuis zegt blij te zijn nu in een ruimer kader te kunnen gaan werken. Hij is vast voornemens tegemoet te komen aan de wensen die de gezamenlijke Limburgse hoofdredacteuren enkele maanden geleden in het journalistieke vakblad „De Journalist" tot uiting hebben gebracht wat betreft de voorlichting op provinciaal vlak.

De heer Berghuis meent zich geruggesteund door het huidige college van Geëerde Staten wanneer het om „openheid" gaat („De wens daartoe is bij dit college zeker aanwezig", luidt zijn oordeel.

Hans Bergghuis in gebied dat hem eens te klein was

*"De nieuwe, wordende
wereld van morgen
interesseert ons
hier geen bliksem"*

„Gij allen, cultuurdragers in dit geliefde gewest, gij kunt verder gaan op uw weg of gij kunt stilstaan of gij kunt achteruitlopen, precies zoals gij verkiest. Ik zal trachten u niet met opzet voor de voeten te lopen”. Dit schreef de auteur Haas Berghuis in 1962 in de negende jaargang van Limburgs maandblad „De Bronk”. Zeven jaar later, op 19 september 1969, wordt Berghuis uit een dertigtal sollicitanten uitverkoren om voorlichtingsambtenaar te worden voor de provincie Limburg. Diezelfde dag zei hij tijdens een telefonisch interview tegen een van onze redakteuren „Ik ben erg gelukkig een bijdrage te kunnen leveren aan de herstructurering. Blij ben ik daarenboven in een ruimer kader te kunnen gaan werken. Ik geef vertrouwen en hoop vrouwen te ontvangen”.

Wij geloven nog wel, dat houden wij tenminste graag vol, maar wij willen niet zien hoe veel van ons geloof reeds als folklore is bijgezet. En als wij het zagen, dan zouden wij daar nog niet rouwig om zijn: wij zijn immers folkloristen door dik en dun, dat wil zeggen begripsonderzoekers van het echte volksleven.

Nergens anders dan in Limburg (en misschien in Staphorst) wordt nog de vijf-standen-maatschappij handnekkig verdedigd, ondanks de wetenschap (bij ons geheim gehouden) dat de vijf standen steunen, op een wankel Utopia dat men in 1917 of daaromtrent nog geniaal geconcipieerd achtte maar dat in 1962 in hoge mate ridicuul is geworden. Zeg of druk dat maar eens in Limburg en je krijgt te maken met de centrale van de standsonderzoekersorganisaties.

Voorts pleiten wij - tegen heel West-Europa in - voor een universiteit in Maastricht. Iedere Limburger zijn eigen bungalow op zijn eigen Limburgse heuvel en iedere student van ons zijn eigen universiteit in zijn eigen straatje. Nijmegen is ons te ver van huis. Tilburg is maar een Brabantse hogeschool, Utrecht, Leiden of Groningen, pas op voor de vrouwen! Over Aken en Luik, over Leuven of Gent spreken wij niet eens. Daarvoor moet je de grens over.

Zelf het Land zonder Grenzen is een beminnelijke vergissing. De grens is er, levensgroot, de grens van het kleinste formaat.

Limburgers tenslotte die dit Land met Grenzen verlaten, achten wij bij voorbaat verloren voor het heil van de streek, tenzij zij later de Nobelprijs krijgen voor arbeid die zij buiten Limburg hebben volbracht. Dan huldigen wij de gedeserteerde Limburger, maar wij wensen niet te overwegen dat hij zijn Nobelprijs heeft gekregen in dat hij een bepaald formaat aan zijn laars had gelapt. Het zij dan zo: gezegend zij het minimale formaat!

Tot nu toe heb ik geschreven in de eerste persoon meervoud: „wij”. Ik ben immers mede verantwoordelijk geweest. Nu neem ik afscheid van het formaat. Ik wens deze verantwoordelijkheid niet te dragen. Ik wens niet te behoren tot deze „wij”. Ik keer van meervoud terug tot enkelvoud: ik vloek over de vervalsing en vermindering van het Maasland.

De 45-jarige Berghuis heeft in Limburg tal van journalistieke functies bekleed. Hij begon zijn loopbaan bij het anderendaags verschijnend blad „Limburg”, vervulde deze baan na enige tijd voor een functie bij de toenmalige „Gazet van Limburg”, stapte vervolgens over naar de Regionale Omroep Zuid, was aansluitend werkzaam bij „De Zuid-Limburger” te Kerkrade en trad later toe tot de redactie van het Limburgs Dagblad.

In 1957 vestigde hij zich met zijn gezin op het Spaanse eiland Ibiza. Eind 1960 keerde hij in Limburg terug om dan in dienst te treden van de voorlichtingsdienst van Staatsmijnen. In 1966 werd hij benoemd in zijn huidige functie: directeur van de Kunststichting in Eindhoven. Ter completering zij nog vermeld, dat Hans Berghuis tussen 1952 en 1964 acht romans op de leesmarkt heeft gebracht.

Stof

Begin 1962 deed Berghuis het nodige stof opwaaien in het Limburgse land. Aanleiding daartoe was zijn „afscheidsrede” als redakteur van De Bronk. Hij begon aldus: „Meer dan drie maanden geleden beging ik een fout. Ik deed het in het openbaar.

Ik wil mijn schuld ook graag in het openbaar herstellen. Want meer dan drie maanden geleden trad ik toe tot de redactie van dit Limburgse maandblad. Dit was misschien nog prijzenswaardig, een teken van goede wil. Afkeurenswaardig en fout, was echter dat ik de verantwoordelijkheid niet overzag die ik daarmee op mijn wankele schouders laadde.”

Hij laat daarop aansluiten: „Ik was vier jaar weg geweest uit de provincie. En toen ik terugkeerde, overschatte ik — letterlijk — mijn gronden. Ik dacht dat ik op deze grond kon bouwen — en dat gâ je denken wanneer je elders een paar jaar op de rotsen (Ibiza, Red.) hebt gewoond.

Maar nu blijkt dat ik verdwaald ben in een moeras, een Limburgs Griensveengebied. Het is mijn eigen schuld. Geen verwijten, aan niemand, zeker niet aan mijn Limburgse vrienden.

Alleen te elfder ure een verklaring. Het zij mij gegund. In Limburg gunt men vreemde dingen gaarne of ongaarne zijn standpunt, maar men doet het.”

Pleidooi

Aansluitend steekt Hans Berghuis dan een pleidooi af voor „een veel ruimer landschap, een Maasland, een geestelijk klimaat waarin mensen beter zouden kunnen werken en leven”.

Voor hem is dat Maasland een levensvoorwaarde: „Zulk een Maasland had namelijk zin, het had zelfs een functie: brug te zijn tussen verschillende oevers, synthese van tegenstellingen”. Hoe anders echter presenteerde de Limburgse werkelijkheid zich aan Berghuis. In z'n zwanezang als Bronk-medewerker zet hij het aldus: „De werkelijkheid hier is die van een minimaal formaat, het formaat van de provincie”.

In een volgende passage drukte Hans Berghuis zich aldus uit: „De nieuwe, wordende wereld van morgen interesseert ons hier geen bliksem. Wij kennen dat allemaal! Wij zijn zo wijs!

Dus zweigen wij liever in de goede oude tijd en wij doen dat — maand in maand uit — middels herdenkingen”. Andere citaten: „Waarom zouden wij ons druk maken over oorspronkelijk denken, waarom in 's hemelsnaam? Herdenken is toch veel gemakkelijker dan denken! Uit de aanvaarding van dit formaat komen noodzakelijkerwijze onze mislukkingen voort.” Verder: „Neugens anders dan in Limburg (en misschien in Staphorst) wordt nog de vijf-standen-maatschappij handrekkig verdedigd, ondanks de wetenschap (bij ons geheim gehouden) dat de vijf standen steunen op een wankel Utopia dat men in 1917 of daaromtrent nog geniaal geconcludeerd achtte maar dat in 1962 in hoge mate ridicul is geworden. Zeg of druk dat maar eens in Limburg en je krijgt te maken met de centrale van de standsonganisatie”.

Universiteit

Over de Limburgse aanspraken op een instituut voor wetenschappelijk onderwijs zei Hans Berghuis in De Bronk anno 1962 het volgende: „Voorts pleiten wij — tegen heel West-Europa in — voor een universiteit in Maastricht. Iedere Limburger zijn eigen bungalow op zijn eigen Limburgse heuvel en iedere student van ons zijn eigen universiteit in zijn eigen straatje. Nijmegen is ons te ver van huis, Tilburg is maar een Brabantse hogeschool, Utrecht, Leiden of Groningen, pas op voor de wolven! Over Aken en Luik, over Leuven of Gent spraken wij niet eens. Daarvoor moet je de grens over”.

Aan het slot van zijn betoog, geplaatst onder de kop „Afscheid van een formaat”, constateert Berghuis, dat „Limburgers die dit Land met Grenzen verlaten, achten wij bij voorbaat verloren voor het heel van de strek, tenzij zij later de Nobelprijs krijgen voor arbeid die zij buiten Limburg hebben volbracht. Dan huidige wij de gedeserteerde Limburger, maar wij wensen niet te overwegen dat hij zijn Nobelprijs heeft gekregen nadat hij een bepaald formaat aan zijn laars had gelapt. Het zij dan zo: gezegend zij het minimale formaat!”

Reacties

De beweringen en sentijngingen die Berghuis in De Bronk had gespuid, lokten zeven jaar geleden tal van reacties uit. Instemmend, verwerpend of om een nadere verklaring vragend.

In De Bronk zelf kwam Hans Berghuis na enkele maanden tot een repiek. Hij zei daarin onder meer: „Ik heb uit de laatste maanden één zaak geleerd: bijna iedereen is ontvreemd of voelt zich onbegaanlijk in de Limburgse status quo. Sociologen zijn niet zo bijster getuukt met vele omstandigheden in onze maatschappelijke orde. Economen buken zich het hoofd over kwesties van huidige en toekomstige welvaart, evenmin zonder ernstige bedenkingen tegen vele verschijnselen in het economische leven van de provincie. Planologen zitten

elkaar in de haren over industrieschappen oost en west en noord en zuid. Specialisten op andere terreinen hebben evenveel moeilijkheden”.

Voor zover bekend, heeft Hans Berghuis nadien geen oordeel meer over Limburg uitgesproken. Of het moest zijn in het in 1966 door Hans Derks uitgegeven boekwerk „Met betrekking tot Limburg” (onderbital: „Röntgenfoto van een gewest”) waarin een bijdrage van Berghuis voorkomt onder de titel: „Wie schrijft er in/uit Limburg voor Nederland?” Hij constateert in deze bijdrage, dat er geen Limburgse literatuur bestaat en bewijst dit onder meer door een „ontleding” van een aantal in Limburg wonende literatoren.

Binnenslands

Was Hans Berghuis eerst vier jaren (1957-1961) uit Limburg afwezig door verblijf op Ibiza, thans keert hij opnieuw na vier jaren — zonder Nobelprijs — in deze provincie terug.

Zijn verhuizing is thans „binnenslands” (Eindhoven), zijn nieuw bureau staat nu niet klaar op de voorlichtingsdienst van een bedrijf, maar in de schaduw van het provinciaal bestuur. Is Limburg in de afgelopen vier jaar er „op vooruit” gegaan in de opvatting van Hans Berghuis?

Het heeft er alle schijn van wanneer men afgaat op zijn bewering: „Je blijft over een dengelijke provincie alke lezen, ook al zou je aan de Noordpool zitten”.

In het huidige provinciaal bestuur zegt Hans Berghuis het volste vertrouwen te hebben, zeker wanneer het om „openheid” gaat. Het feit dat men (G.S.) is willen overgaan tot aanstelling van een voorlichtingsambtenaar ziet hij daarvoor als het meest overtuigend bewijs.

Zeven jaar na de publikatie in De Bronk zegt de aanstaande provinciaal voorlichter Hans Berghuis: „Het artikel heeft indertijd veel stof doen opwaaien.

Er is veel onnodig rumoer over ontstaan. Het artikel is toen door mij uit bezorgdheid geschreven over allerlei dingen die op veel te kleine schaal werden aangepakt. Maar de situatie is veranderd. U denkt toch niet dat ik als provinciaal voorlichter zou gaan werken, wanneer ik er niet van overtuigd was dat door dit provinciaal bestuur heel hard gewerkt werd aan herstructurering, gemeentelijke herindelung, waardoor een heel nieuwe infrastructuur ontstaat? De zaken liggen nu wel degelijk anders dan in de tijd dat ik het artikel in De Bronk schreef”, aldus de heer Berghuis.

Gem. Archief en Bibliotheek HEERLEN	
Ingekomen: <u>h</u>	
Part: <u>h</u>	<u>h</u>

Limburgsch Dagblad

3 - OKT. 1969

Voorlichtingsambtenaar

Het in uw blad van 27 september opgenomen artikel over Hans Berghuis, toekomstig voorlichtingsambtenaar, voor onze provincie, geeft wel een schrille kijk op diens belangstelling voor Limburg en op het benoemingsbeleid van ons provinciaal bestuur.

De schrijver van genoemd artikel vermeldt ergens dat „voor zover hem bekend Hans Berghuis nadien (d.i. na 1962) geen oordeel meer over Limburg heeft uitgesproken”.

Mag ik hem er op attenderen dat Berghuis ook nog in 1967 in Elsevier (27 mei) een belachelijke contra-argumentatie aanvoerde tegen de instelling van inrichtingen van wetenschappelijk onderwijs in onze provincie? Hij zegt daar dat de Limburgers „duidelijk voorbijzien aan het feit dat er al twee hogescholen (Eindhoven en Tilburg) in het zuiden zijn”. Weet Berghuis wel (afgezien van andere argumenten), welke offers Limburg en de Limburgers tientallen jaren lang hebben moeten brengen als gevolg van het ontbreken van hoger onderwijsinstituten in ons gewest?

Berghuis was met de Limburger ex minister-president Cals (heureux de se trouver ensemble!) de enige die zich van een aantal prominente Limburgers, in een enquête uitsprak tegen universitair onderwijs in onze provincie (Cals n.b. met de verwijzing, dat de Limburgers toch al een Duitse en Belgische universiteit in de nabijheid hebben — alsof er niet zo iets bestaat als een nationale, culturele sfeer en omgeving waarin onze studenten hun opleiding behoren te krijgen!).

Schrijver dezes heeft in Elsevier van 10 juni 1967 op deze uitlatingen gereageerd. De beide opponenten bleven het antwoord schuldig. Gelukkig is het anders uitgekomen dan Berghuis c.s. dachten. Maar moet deze man (hoe groot zijn kwaliteiten overigens ook mogen zijn!) ons en derden — gezien vooral in het licht van uw artikel — over Limburg van voorlichting gaan dienen? Hoe kan in 's hernelsnaam ons provinciaal bestuur tot een dergelijke benoeming besluiten?

HEERLEN.

ST.

(Naam en adres bij Red. bekend).

II DE NIEUWE LIMBURGER

NIEUWE „LIMBURG-VOORLICHTER”

Hans Berghuis:

**Oude gevestigde posities
afgebroken**

De Nieuwe Limburger
30 DEC. 1969

8

Gem. Archief en Museum 1100 21/24
Ingekomen:
1
11/12/69
11/12/69

MAASTRICHT — „Uit Limburg mocht ik na mijn benoeming heel fijne reacties ontvangen. Er waren ook enkele onaangename reacties. Vanwege het feit dat ik, zo ongeveer zeven jaar geleden, onverbloemde kritiek geleverd heb op het Limburg van die dagen. Van die reacties was ik echt niet onderste boven. Waarom zou ik ook ?” — vraagt Hans Berghuis zich af. Hij is met ingang van donderdag 1 januari benoemd tot hoofd van de provinciale voorlichting, documentatie en bibliotheek.

Gedeputeerde H. Heiligers: „We zijn bij deze benoeming echt niet over één nacht ijs gegaan. Er waren veel sollicitanten. En we hebben uiteraard hoge eisen gesteld. De kwestie van de gewraakte kritiek hebben wij voor zijn benoeming natuurlijk met Berghuis doorgomen. Het werd een openhartig gesprek, dat de weegschaal ten gunste van Berghuis deed doorslaan. We menen een goede benoeming gedaan te hebben. Van een kwalijke benoeming is geen sprake”.

„Pleidooi van een zondaar”

Over die kritiek van zeven jaar geleden zei Berghuis ons: „Wat wilde men? Zeven jaar in deze tijd: dat is bijna een eeuw geleden. Sindsdien is er veel ten goede in Limburg veranderd. Oude gevestigde posities, die ik toen bestreed, omdat ze duidelijk remmend werkten, zijn of worden afgebroken.

Ook Limburg heeft geleerd de vensters open te zetten en frisse lucht toe te laten. De met de industriële herstructurering verbonden sociale en culturele herstructurering, versterkten het proces van nieuwe openheid en krachtige initiatieven naar een ander en beter Limburg. Straks zal dat proces een nieuwe stimulans krijgen. Wanneer de achtste medische faculteit, met perspectieven op een volwaardige universiteit, in Maastricht gevestigd wordt. Steeds nieuwe dimensies en structuren veranderen zich in de Limburgse geest en op de Limburgse bodem. Met een variatie op wat ik destijds schreef in „Met betrekking tot Limburg”, kan ik slechts constateren dat de Limburger thans meer dan ooit geleerd heeft moedig en met twee open ogen naar de wereld in zichzelf en de wereld rondom hem heen te kijken. Hoe kan men mij dan houden aan kritiek op een heel ander Limburg? Was er sindsdien niets veranderd: ik zou de weg naar Maastricht niet terug gevonden hebben. 't Heeft mij, niet de minste moeite gekost met het huidige provinciaal bestuur, dat zich toch duidelijk markeert in een fris en modern beleid, in zee te gaan. Mag ik ?”

Na dit „pleidooi van een zondaar” die zich, voor wat de kritiek van zeven jaar geleden betreft, nog altijd geen zondaar voelt - „heeft ook die kritiek geen bescheiden bijdrage geleverd om tot een opener en modern Limburg te komen? - vraagt hij zich af - houdt Berghuis zich overtuigd dat hij zich in de nieuwe, provinciale

functie nog wáár zal moeten maken. Zeggt: „'t Is een ongekende functie die ik vooral wáár zal moeten maken in het kader van de democratisering die ook door GS sterk wordt gestimuleerd. Wat ik moet gaan voorlichten, zullen GS uitmaken: dat is immers een beleidskwestie. Op dit moment zijn er nog geen opdrachten. Duidelijk is wel dat de wijze van voorlichten aan mij zal worden overgelaten, onder verantwoordelijkheid uiteraard van GS. Ik zie het als creatief werk, dat ik, in samenwerking met velen, ook en vooral binnen het gouvernementshuis, gestalte mag gaan geven”.

Inspraak

Hij beoordeelt zijn nieuwe functie „als provinciale dienstbaarheid naar buiten, als persoonlijke dienstbaarheid naar binnen”. Filosoferend zegt hij: „De formele democratie zal door de functionele democratie gecompleteerd moeten worden. We zien die in Limburg door GS al duidelijk aanzet. Denk maar aan de verschillende provinciale raden, voor de jeugd, de sport, de cultuur en straks ook voor het onderwijs en de pedagogische begeleiding.

In die raden realiseert zich een belangrijk stuk inspraak van particulier initiatief bij de provinciale overheid. Wil die inspraak optimaal worden, dan kan men het niet stellen zonder informatie, óók van de kant der provinciale overheid. Die te geven wordt één aspect van mijn nieuwe werkring. Bij de voorlichtingsdienst van DSM leerde ik hoe dat aan te pakken. Bij DSM weet men op ander vlak allang dat zonder behoorlijke informatie het democratiseringsproces niet slagen kan”.

Groeiende behoefte aan informatie

Vervolgt: „Overal groeit behoefte aan informatie. Met betrekking tot de provincie niet alleen bij de gemeentebesturen, de maatschappelijke organisaties en bij de burgers zelf. Van bijzonder groot belang is dan een verantwoorde provinciale informatie

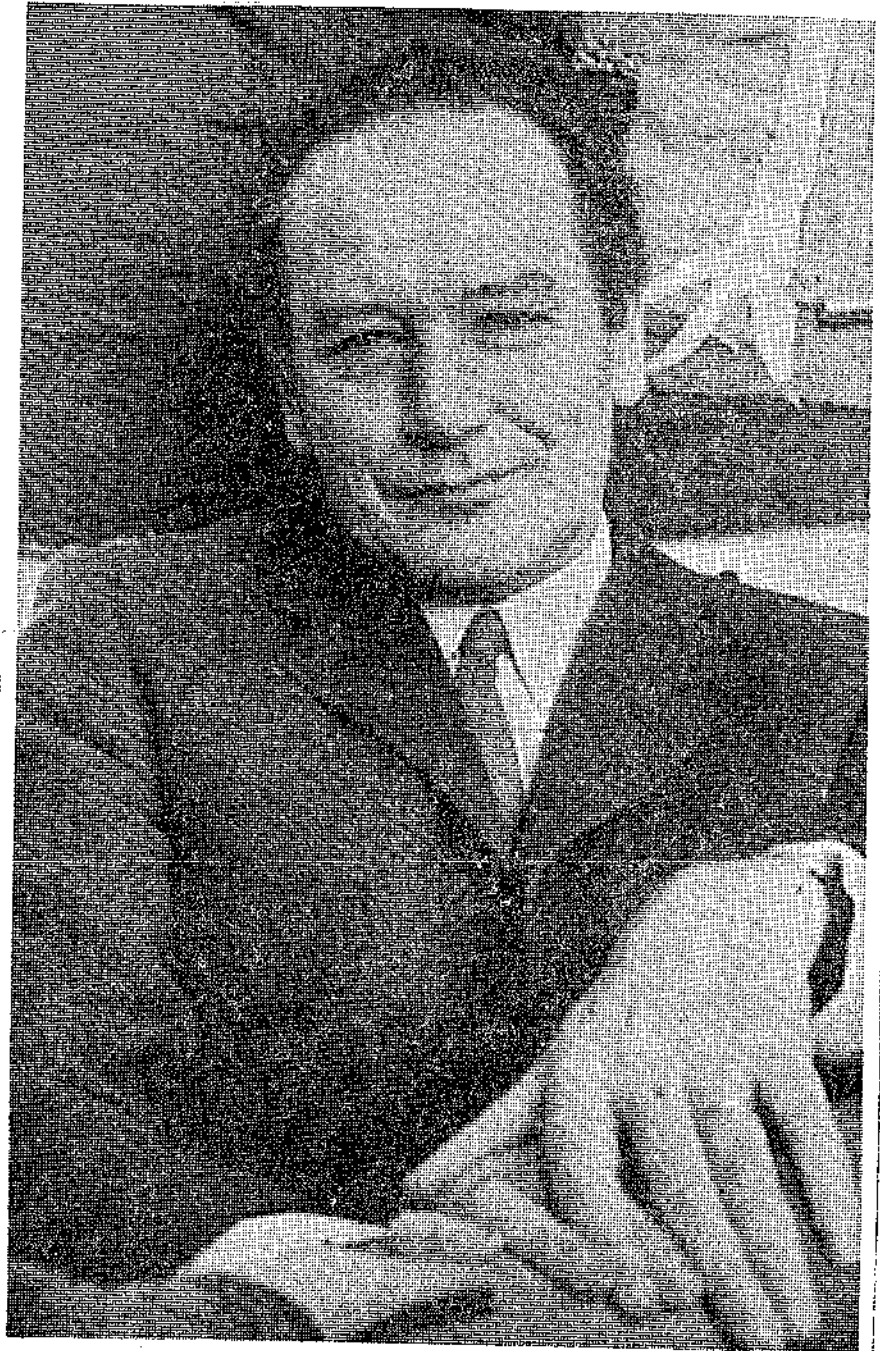
W.A.M.

30 dec. 1969

10

ten dienste van de moderne publiciteitsmedia. Ik denk vooral aan de dagbladen, in en buiten ons gewest. Wil de democratie goed functioneren dan kan men niet buiten een journalistiek die zich, ook met betrekking tot het provinciaal bestuur, positief-kritisch opstelt.

Dan moet men natuurlijk weten waarover men schrijft. Dat vereist inzicht in de overwegingen die tot de overheidsbeslissingen hebben geleid. Daarvoor de nodige informatie te verstrekken, met de onmisbare "background-information", is een ander aspect van mijn werk straks. Daarbij zal ik mij zo open mogelijk opstellen. Daarnaast is het noodzakelijk dat de provinciale overheid naar buiten spreekt en schrijft op een wijze die verstaan wordt. We moeten breken met de ambtelijke stijl, waar ook de burger niets van begrijpt. Zo zal het ook een deel van mijn taak worden alle "grote stukken" van het provinciaal bestuur, zoals bijv. de memorie van toelichting op de provinciale begroting en de publicabele rapporten en studies van de provinciale diensten, voor ieder zo leesbaar mogelijk te vertalen. Hoe kan men bij de burgers anders belangstelling wekken voor het werk van de provinciale overheid en haar diensten?" Een ander aspect: nog altijd dient de image van Limburg binnen en over de grenzen verbeterd te worden. "Een zaak die mede belangrijk is vanwege de noodzaak nieuwe industrieën en schrijftafels aan te trekken" - oordeelt Berghuis. Ook daaraan zal hij zich zetten.

Creatief kunstenaar

Als creatief kunstenaar - op zijn naam staan vele romans, toneelspe- len en vertalingen - is hij niet bang in zijn nieuwe functie 'verambtelijkt'

te geraken. Zegt: "De ambtelijke overheid verandert zelf in haar streven bestuurden en bestuurders dichter bij elkaar te brengen. Ook het werk van de overheid vermenschlijkt, als ik het zo mag zeggen. In dat proces past mijn voorlichtingswerk. Daarbij kan ik ook putten uit mijn ervaring als directeur van de Kunststichting in Eindhoven, de functie die ik voorheen vervulde. Het provinciaal beleid ontwikkelt zich immers steeds sterker als welzijnsbeleid. Van dat beleid kan met het cultuurbeleid niet los zien: het cultuurbeleid moet in het welzijnsbeleid verankerd zijn. Mijn Brabantse ervaringen kunnen voor GS misschien van belang zijn". Duidelijk is dat het provinciaal bestuur in Hans Berghuis een voorlichtingsambtenaar verworven heeft die alle kwaliteiten bezit om zijn functie ten dienste van Limburg waar te maken.

JAN DE VRIES